

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՔՈԶՐԵՐՈՒՆՈՒ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ.

ատ տարիների ընթացքում, պետական ծառայութեամբ կապուած, ես միջոց և պարտաւորութիւն եմ ունեցել ծանապարհորդել երևան, Զարուր, Դարալազեազ, Յին Նախիջևան, Յին Զուլայ, Ազուլիս, Ալէքսանդրապոլ, Ղարս, Ներքին և Վերին Բասէն, Զիրակաշ, զիւղերը և Ղազախ գաւառը, նոյնպէս Զամախի իւր գաւառով հանդերձ:

Անսահման ցանկութիւններէցս մինն է եղել կարելոյն չափ ընդարձակ զննողութեան և ուսումնասիրութեան առնել ազգային սովորութիւնները, աւանդութիւնները, երգերը այդ հայաշատ գաւառներում: Համաձայն ցանկութեանս ես գրի եմ առել այն բազմազան և բազմատեսակ նիւթերը հայ ազգի կեանքից, որոնց մի խոշոր քանսկութիւն մինչև այսօր անմշակ և անտիպ մնալով, միւս մասը կարողացել եմ լրագրութեան միջոցով մատուցանել հայ հասարակութեան ընթերցող բաժնին: Վերջին կանգին են պատկանում իմ «Ծանապարհորդական նկատողութիւնք» ստուար աշխատասիրութիւնը և այլք շատերը:

Այժմ ևս պատրաստելով սոյն հաւաքածուն՝ ազգային ներքին կեանքից, տալիս եմ տպագրութեան, չալտնելով սակայն ընթերցողներին որ ժողովուած նիւթիցս այս կամ այն երգը, առածը ասուածը և այլն կալող են կցկտուր տպագրուած լինել, բայց դա ինձ չէ կարող արդելք լինել նորից տնայգրելու, քանի որ ես լիակատար իրաւունք ունեմ օգտուելու: շատ տարիների ընթացքում քաղած նիւթերից:

Նկարագրած սովորութիւններէց, որոնք ունին ազգային հասարակաց կեանքի մէջ պատմական խորութիւն չատերը աննկատելի կերպով արդէն մոռացուել են. ոմանք սակաւ առ սակաւ մոռացուած են կեանքի նոր հոսանքի ազդեցութեան տակ, ուրեմն մոռացուածը կարող է պահել միայն դրականութիւնը:

ՏՕՆԵՐ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԸ

այլոց կեանքում Քրիստոսի ծնունդն և մկրտութիւնն ունին ամենաարագան նշանակութիւն: Այդ տէրունական տօնը կատարուած է ամենայն ջերմեւանդութեամբ, և նորան մասնակցում են անխտիր և՛ մեծը և՛ փոքրը, և՛ գրագէտը և՛ անգրագէտը, հովիւն ու քահանան և այլն:

Ո՞ւր չէ յայտնի արդեօք, որ Յունվարի 5-ին, *Թաթախման* երեկոյին, տիրացուները ժամաշապիկ հագած երկերկու, երեք երեք, երբեմն և քահանայք, քաղաքներում պտտուած են ծանօթ և անծանօթ տները «Այսօր տօն է» երգում ու վարձատրում: Կար ժամանակ, որ Ղակախի զաւառում երկերկու տիրացուներ, ժամաշապիկ հագած, խուրջինը ձգած մի խոնարհ իշու վրայ, մի աւելի խոնարհ իշապան առաջ ձգած պտտուած էին մի երկու շաբաթով, գիւղից գիւղ, տնից տուն և «Այսօր տօն է» երգելով՝ ժողովում էին ալիւր, ցորեն, գարի և այլն:

Քրիստոսի ծննդեան առթիւ հայ ժողովրդի բանաստեղծական ոգին յօրինել է զանազան տեղերում ժողովրդական անպաճճեղ երգեր:

Ծննդեան երեկոյին պատանիները խումբ խումբ պտտուած են գիւղի տները և այն կարգով, որ նոցանից ներս է մտնում տուն մինը կամ երկուսը, իսկ մնացեալ խումբը բարձրանում է տան տանիքը և փոքրիկ ծակից կախում թռկով կամ զօռիկներով *տոպրակ* (Ղազախ, Աշտարակ և այլն) կամ *գուլպայ* (Ջարուր) կամ *թիւց* (սալա) մէջը վառ ճրագ (Դարալեագաղի խաչիկ գիւղում) և խմբից մինը երգում է հետևեալը.